

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Meddelat 2012-08-30

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

24 kap.7 § och 42 kap. 9 § i kyrkoordningen

A har, som han får uppfattas, yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva om B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A har i sin anmälan till Ansvarsnämnden anfört följande: "Vid bevistandet av C:s begravning torsdagen den 3 november 2011 gjorde jag följande iakttagelser. Officiant var biskop emeritus B. Akten ägde rum i Z-hallen, Y-kyrkan, dvs. den avsakraliserade Y-kyrkan - - -. C hade officiellt konverterat till buddhismen, vilket styrks av i fotokopia bifogad dödsannons. Vid begravningen deltog tvenne buddhismunkar i saffransgula dräkter och medförande begravnings-klockor, som också kom till användning. I övrigt följdes kyrkohandboken med tre skovlar mull på kistan etc. Enligt min - - - uppfattning är detta inte förenligt med Svenska kyrkans ordning. På min fråga svarade B, att allt skett i enlighet med den avlidnes önskemål (sic!), något som torde vara irrelevant."

B har i yttrande anfört bl.a. följande.

"Bakgrunden till att jag åtog mig uppdraget att förrätta begravningsakten var främst att den avlidne C, uttryckligen hade önskat detta, och att han tillika var noga med sitt önskemål att akten skulle ske helt i Svenska kyrkans ordning, den kyrka han var döpt och konfirmerad i. Avsikten var att det skulle ske i X-kyrkan som han och hustrun gift sig i, och där de hade döpt sin dotter.

Han hade tidigare lämnat kyrkan i protest mot kvinnoprästmotstånd, upplevd byråkrati, politisering och brist på andligt allvar, inte till följd av förnekelse av kyrkans trosinnehåll. Änkan D, som tillsammans med sin dotter båda var med i X:s församling, som de också besökte åtminstone vid de större högtiderna, fick dock avslag på sin begäran om att nyttja X-kyrkan för begravningen. Avslaget skedde också på ett sådant sätt att de båda var beredda att omedelbart lämna Svenska kyrkan. Efter de samtal vi hade innan begravningen avstod de emellertid från detta. Den gamla Y-kyrkan, numera avsakraliserad (av mig själv för övrigt) används fortfarande både för borgerliga och kyrkliga begravningar, och där mötte förfrågan inga hinder.

Akten skedde helt enligt vår handbok, med mullkastning, läsning av Guds ord, bön och välsignelse. En avgörande poäng i anmälan verkar vara att två av begravningsgästerna var klädda i saffransgula kåpor och uppenbarligen var buddhismunkar. Varje gudstjänst är enligt vår ordning öppen om inte platsbrist omöjliggör detta. Diskrimineringsombudsmannen DO hade dessutom säkerligen haft synpunkter på en eventuell avvisning som naturligtvis aldrig var aktuell. Åtminstone en aktiv anhängare av profanhumanisterna var också där. Inte heller han avvisades - - -

Då det var allmänt känt att C inte längre var kyrkotillhörig och hade praktiserat meditation i ett buddhistkloster i V, förstod jag att frågor kunde uppkomma, och kontaktade därför i god tid min stiftsbiskop E för att försäkra mig om att det var i sin ordning att jag förrättade begravningen. Vi enades om att starka pastorala skäl talade för det. C kom från en mycket from familj med många syskon och syskonbarn, för vilka det, förutom för hustrun och dottern, var viktigt att det skulle vara en kristen begravning. Då den avlidne själv så tydligt också hade önskat detsamma bedömde vi att det fanns goda skäl för detta. Familjen förnekade bestämt att C skulle ha konverterat till buddhismen, vilket anmälaren antyder till följd av det äronamn han fick på V, F, som också finns med i begravningsannonsen. Han ansåg dock att det fanns mycken andlig vishet att lära där, men ville begravas i sitt dops Guds namn, vilket också skedde."

A har självmant inkommit med ytterligare en skrivelse i ärendet, där han bl.a. framfört synpunkter på B:s yttrande och Ansvarsnämndens hantering av ärendet. Han har vidare hemställt om muntlig handläggning.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Monica Andréasson) anförde i beslut den 30 augusti 2012 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

Som redogjorts för ovan är Ansvarsnämnden bl.a. ett tillsynsorgan. I ett tillsynsärende har en anmälare inte ställning som part och får därför inte utan särskild begäran del av berörd biskops yttrande eller andra handlingar som kan finnas i ett ärende. Att en anmälare inte är part innebär också att han/hon inte kan påkalla muntlig handläggning, varför A:s begäran därom ska avvisas. Vad A anfört eller vad som i övrigt framkommit i ärendet föranleder inte Ansvarsnämnden att förordna om någon ytterligare utredning.

En begravningsgudstjänst får, enligt 24 kap. 7 § och 42 kap. 9 § andra stycket kyrkoordningen, även firas när någon som inte tillhörde Svenska Kyrkan har avlidit, om det finns särskilda skäl och är förenligt med den avlidnes önskemål. Exempel på särskilda skäl kan vara att den avlidne gett uttryck för en önskan om kyrklig begravning eller att anhöriga, som tillhör Svenska kyrkan, begär en sådan begravning och det av pastoral skäl är angeläget att tillmötesgå deras önskemål (se Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning, Edqvist m.fl., 2010, s. 585). Vad en begravningsgudstjänst kan respektive ska innefatta framgår av 24 kap. 1 och 2 §§ kyrkoordningen och man bör, enligt 3 § samma kapitel, så långt det är möjligt, följa den avlidnes önskan om begravningens utformning. Även i kyrkohandboken, kapitel 4, finns anvisningar i fråga om begravningsgudstjänsten och där ges möjlighet till variationer av dess närmare utformning. I "Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar" uttalas bl.a. följande. "När anhöriga önskar begravning i Svenska kyrkans ordning för någon som inte tillhörde kyrkan, är det viktigt att de möts med respekt och att samtal om skälen till önskemålet sker med en öppen och lyssnande hållning, i medvetenhet om att det kan föreligga skillnad mellan den dödes och de anhörigas önskemål och deras förhållande till Svenska kyrkan." (s. 53 f.). Se även "De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext – Ett brev från Svenska kyrkans biskopar", s. 50.

Enligt B:s yttrande tillhörde C inte Svenska kyrkan och hade inte konverterat till buddhismen. Det har inte framkommit skäl att ifrågasätta dessa uppgifter och inte heller uppgiften att C själv, liksom hans närmast anhöriga, uttryckt en önskan om en kyrklig begravning. B hade inför begravningsgudstjänsten informerat stiftsbiskopen (jfr biskop E:s yttrande i Ansvarsnämndens ärende AN 2012/10, vilket redogjorts för i beslut 4/2012 meddelat denna dag) och därefter bedömt att det förelåg särskilda skäl att fira begravningsgudstjänst för C samt att detta var förenligt med dennes önskemål.

Enligt Ansvarsnämnden är det inget som talar för att B skulle ha gjort en felaktig bedömning i frågan om det förelåg särskilda skäl att förrätta en begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans

ordning för C.

När det gäller begravningsgudstjänsten som sådan framgår av handlingarna att den innehållit de obligatoriska moment som anges i 24 kap. 2 § kyrkoordningen. Det finns inget i den föreliggande utredningen i övrigt som visar att gudstjänsten i övrigt skett utanför de ramar som kyrkoordningen och kyrkohandboken ger.

Ansvarsnämnden finner sammanfattningsvis att det inte har framkommit något i ärendet som skulle kunna innebära att B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A:s anmälan föranleder mot bakgrund av ovanstående inte någon åtgärd från Ansvarsnämndens sida. Ärendet avskrivs därför från vidare handläggning.

Ansvarsnämndens beslut:

1. Ansvarsnämnden avvisar A:s yrkande om muntlig handläggning.
2. A:s anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendet skrivs av.

Beslut: 3/2012